

КРОЗ ПРИЗМ

ДИРЕКТОР ИНСПЕКТОРАТА

Инспекције као целине и инспектори као појединци у свом раду првенствено се руководе принципом превентивног деловања и пружања помоћи надзираним субјектима. То не искључује и предузимање других мера, кривичне, прекршајне и дисциплинске санкције прописане законом. Инспекторат одбране не санкционише евентуалне пропусте у раду и поступању појединаца. О томе одлучују надлежне старешине, истражни и судски органи.

Целокупан рад Инспектората одбране, према речима генерал-мајора Горана Радовановића, усмерен је на стицање увида у стање надзираних субјеката по областима инспекцијског надзора и, у том смислу, достављање органима управљања, командовања и руковођења објективних и стручних извештаја.

О Ускоро обележаваће Дан Инспектората. За коју догађај везујете ваш бразник?

– Оснивање првих инспекцијских органа везује се за далеку прошлост и 1894. годину, када су основане прве инспекције при војном министарству тадашње Краљевине Србије. Међутим, 1911. године се по први пут инспекција конституише као посебан целовит орган када је оснивањем Главне инспекције, што је имало значајан утицај на припрему српске војске за балканске ратове и Велики рат, у ствари и отпочео континуални историјски развој инспекцијских органа за потребе одбране на простору Србије.

Инспекторат одбране је Орган државне управе у саставу Министарства одбране, како је дефинисано Законом о државној ујрави и Законом о министарствима. Надлежност и начин поступања Инспектората одбране у вршењу инспекцијског надзора регулисана је Законом о одбрани и Правилником о раду. Он обавља инспекциј-

ске послове који се односе на усклађивање припрема за одбрану, спровођење одлука и аката председника Републике и Владе, стање оперативних и функционалних способности команди, јединица и установа ВС, рада унутрашњих јединица Министарства одбране, материјално-финансијско пословање, заштиту живота здравља и заштиту од пожара, те друге послове регулисане законом.

У ИСКУСТВА

Тачније, за дан Инспектората одбране одабран је 26. фебруар, дан када је Уредба којом је краљ Петар I Карађорђевић оснивао Главну инспекцију целокупне Војске, објављена у *Службеном војном листу* Краљевине Србије. Значајно је истаћи да је том уредбом за главног инспектора одређен краљ Александар, који је у вршењу поверених инспекцијских послова могао по сопственом нахођењу ангажовати сва лица за која је сматрао да могу допринети утврђивању чињеничног стања о припремљености војних команди и јединица за извршавање додељених задатака.

Још из времена ЈНА некадашња „ГИНА“, а сада Инспекторат одбране у јединицама и командама, изазива страх и зебњу. Да ли сматрамо да је таква репутација Инспектората оправдана?

– Можда је, у време постојања Главне инспекције Народне одбране (ГИНО), која је формирана још давне 1970. и трајала до 1984. године, када је иначе променила назив у Инспекцију Оружаних снага СФРЈ, владало такво мишљење. Међутим, морам рећи да се анализом рада ове инспекције може доћи до података да је она веома професионално извршавала задатке по многим питањима припрема за одбрану и да је њена репресивна улога била умерена том времену.

Лично сам, као млад официр, имао прилику да моја јединица буде предмет ангажовања те инспекције и нисам сигуран да је страх од чувене ГИНЕ био присутан код оних официра који су свој рад заснивали на раду, реду и дисциплини. Пре бих рекао да су се ње бојали они који нису били сигурни у оно шта и како раде. У садашње време ни као директор Инспектората одбране, али ни као командант који је дочекивао и испраћао инспекције из многих области, нисам имао прилику да се уверим да код надзираних субјеката постоји страх према инспекцијама које формира Инспекто-

рат одбране. Пре бих рекао да се углавном ради о жељи надзираних субјеката да стање у многим областима прикажу на најбољи начин. Припадници Инспектората одбране тежиште рада данас имају на превентивном деловању, али и на пружању помоћи надзираним субјектима.

На дужности директора Инспектората одбране сте од 2013. године и за то време сусрели сте се са различитим извештајима и резултатима инспекцијских надзора које инспектори спроводе. Да ли Вас је некада изненадило оно што сте прочитали у негашивном или, пак, у позитивном смислу?

– Дуго радим у овом систему и, имајући у виду да сматрам да га добро познајем, тешко да би ме нешто изненадило и у позитивном, и у негативном смислу. Сваки записник инспекције садржи позитивна остварења у одређеној области, али и пропусте који су учињени. Настојимо да сваки пропуст анализирамо и адекватно степену ризика који он може изазвати, наложимо меру за њено отклањање у разумном року.

Суштина постојања Инспектората одбране је да руководиоцима достави информације о затеченом стању и да за уочене слабости и пропусте наложимо мере њиховог отклањања.

Инспекторат је једина институција у систему која има обавезу, а неки би рекли и привилегију, да „завири“ у функционисање сваког сегмента Министарства одбране, Војске Србије и других субјеката одбране. Како изгледа припрема и реализација инспекције јединица, команди и услова?

– Извршење инспекцијских надзора у области одбране, поред законом утврђених надлежности, заснива се и на средњорочном и годишњем планирању. Тежиште нашег рада је управо исказа-

но на адекватној припреми инспекција. То је прва фаза реализације инспекцијског надзора, од које зависи његово извршење. Припрема се усмерава на кључна питања и методе извршења инспекцијског надзора. Припреме су свеобухватне и подразумевају детаљну анализу места и улоге надзираног субјекта у систему одбране, стручну и методолошку припрему инспектора, израду пратеће документације за организацију и реализацију инспекцијског надзора.

Војска ужива велику популарност код грађана, будући да влада уверење да смо као систем „чистији“ и бољенији од неких других државних институција. Има ли и у коликој мери данас корупције, злоупотреба службеног положаја, незаконитих решавања сјамбеног питања и финансијских малверзација у систему одбране?

– Сложеност војноорганизационих система онемогућава перманентан, већ периодичан инспекцијски надзор над субјектима у том систему. Инспекцијски надзор реализује се на бази претходно одобреног плана, али и процена ризика по појединим областима деловања Инспектората одбране. Као што је познато, у систему одбране последњих година учињен је значајан напредак на плану сузбијања корупције. С тим у вези, Министарство одбране је добило и званичне потврде од институција које се баве истраживањем сузбијања корупције. Република Србија се, према обрађеним подацима до 4. децембра 2015. године, налази међу 33 најбоље рангирана система одбране у свету, односно међу државама које су у групама „Ц“, „Б“ и „А“ овог индекса. За овакав значајан напредак по овом питању, према мом мишљењу, заслуга припада свима онима који се баве сузбијањем корупције у систему одбране. Значајан допринос по том питању, поред других структура Министарства одбране и Војске Србије, дао је и Инспекторат одбране, који у оквиру инспекцијског надзора материјално-финансијског пословања и грађевинске делатности утврђује евентуално незаконито и ненаменско коришћење буџетских средстава. У том раду Инспекторат одбране остварује сарадњу са другим органима у Министарству одбране и друштву. Наша сазнања говоре да незаконито поступање не представља појаве, већ појединачне случајеве. Откривени су незаконитости, дока-

зати злоупотребу положаја или било коју другу негативну појаву у систему није ни мало лако. Зато извршење инспекцијског надзора подразумева знање, способност, искуство и добру припрему инспектора.

Q *Инспекторати је у организацијском смислу обликован 2011. године. Шта се од тада променило?*

– Време које је за нама показало је да су промене које су учињене на плану организацијског и законског уређења инспекцијских послова у претходном периоду имале позитиван утицај на унапређење стања у систему одбране. Међутим, уочене су и одређене методолошке, организационе и законске потешкоће. У том смислу је Инспекторат одбране током 2014. и 2015. године активно учествовао у изради законских и подзаконских аката којима се уређује систем одбране. Изменама и допунама Закона о одбрани, Закона о Војсци Србије и израдом Правилника о раду Инспектората одбране остварен је значајан напредак у том погледу. У наредном периоду више ћемо се бавити организацијским аспектом, како би смо оптимизирали организацијску структуру Инспектората одбране и тиме допринели оптималном ангажовању људских ресурса и већој ефикасности рада инспекција.

Q *У вашим је рукама и заштити људских права и надзор система. Имаће ли неки занимљив случај?*

– Рекао бих да је заштита свих права у рукама руководиоца и командног кадра, а да Инспекторат одбране има само улогу надзора над применом права по том питању.

Готово свакодневно добијам различите представке појединаца. Ту мислим на мањи број људи из система одбране, али и већи број представки бивших припадника система одбране који обраћањем Инспекторату одбране настоје да остваре неки свој интерес. Најчешће се ради о захтевима у вези са радно-правним статусом, стамбеном проблематиком или остваривањем одређених надлежности.

Понекад су ти захтеви оправдани, те у том смислу у сарадњи са другим организацијским целинама настојимо да, у оквиру закона, те представке позитивно решимо. С друге стране, сусрећемо се и са неоправданим захтевима. Углавном, и у једном и у другом случају сваку представку детаљно проучимо и у

складу са својим надлежностима предузимамо адекватне мере. Као што сам већ истакао, нема ту неких посебних захтева који су интересантни за ширу јавност, углавном се ради о захтевима који се односе на остваривање појединачних интереса.

Q *Како сате задовољни подацима које добијете анонимним анкетирањем зајослених? Какву слику вам они дају о јединици или установи?*

– Подаци које се добијају анкетирањем првенствено су намењени руководиоцима у систему одбране, како би на основу добијених резултата сагледали основне проблеме припадника својих састава у свакодневном животу и раду. Инспекторат одбране може да укаже на одређене појаве и тенденције на основу којих предвиђа могуће понашање или појаве које могу имати негативан утицај на морал људи. Задовољан сам искреношћу припадника при попуњавању упитника и обављању разговора са њима. Из добијених података, путем анкетирања и разговора, може се закључити да у нашем систему нема негативних појава у интерперсоналним односима и да уочени проблеми углавном нису последица тих односа већ опште познатих друштвених или личних проблема. Ови упитници дају реалну слику у једном сегменту стања појединих команди јединица, установа и других организацијских целина, на основу које се могу идентификовати специфични закључци за сваку од тих целина, на основу којих инспекција налаже и мере примерене њиховим функционалним задацима.

Q *Иза Вас и Ваших зајослених је велико искуство. Колико је људски, а колико материјални фактор „кривац“ за пројусије које евидентираше?*

– Разумљиво је да изградњу ефикасног и економски одрживог система одбране, на основу утврђене политике одбране, као једног од стратешких опредељења Републике Србије у процесу њене интеграције у политичке, економске и безбедносне токове Европе и савременог света, понекад прате и одређене потешкоће материјалне и људске природе. Важно је да се у том процесу поштује принцип ефикасности и транспарентности у трошењу финансијских и материјалних средстава и ефикасног ангажовања људских ресурса. Дакле, између ова два чиниоца постоје значајне међузависности и лич-

но не бих фаворизовао ниједан од њих. Место и улога Инспектората одбране у том погледу је веома значајна, јер се утврђивањем и унапређењем стања у свим областима система одбране доприноси остварењу овог стратешког циља.

Q *Каква је процедура у случају установаљавања незаконитог рада појединца? Какав је распон могућих санкција?*

– Већ сам истакао да се инспекције као целине и инспектори као појединци у свом раду првенствено руководе принципом превентивног деловања и пружања помоћи надзираним субјектима. Наравно, то не искључује и предузимање других мера, кривичне, прекршајне и дисциплинске санкције прописане законом. Инспекторат одбране не санкционише евентуалне пропусте у раду и поступању појединаца. О томе одлучују надлежне старешине, истражни и судски органи. На нама је да укажемо и докажемо незаконито поступање и да у складу са нормативно правном регулативом надлежнима доставимо адекватне пријаве за предузимање санкција.

Q *Зашто инспекцијски надзор оперативних способности, у односу на друге, траје дуже?*

– Инспекцијски надзор оперативних способности команди и јединица Војске Србије је веома комплексан, како у погледу припреме, тако и у погледу самог извршења. Његов циљ је да допринесе унапређењу оперативних способности наше војске. Истовремено, он је повезан са реализацијом врло сложених провера и радњи које подразумевају, поред осталог, извршење гађања из различитог наоружања и вежбовне активности надзираних субјеката.

Колико смо и ми као инспектори и команде и јединице Војске Србије озбиљни у припремама и извршењу инспекцијских надзора најбоље показује и доказује податак да током инспекцијских надзора оперативних способности, без обзира на њихову сложеност и идентификоване ризике у надзираним субјектима, нисмо имали негативних појава које су за последицу могле имати нарушавање здравља или живота припадника војске или оштећење технике и имовине.

Q *Кажу да сате веома захтевни у погледу особљености и физичке припремености?*

– Нисам ја захтеван по наведеним питањима. Захтевни су критеријуми који су постављени нашим правилима и упутствима. Уосталом, шта професионализам подразумева ако не високу оспособљеност и психофизичку припремљеност.

Q Која је улога Инспектората одбране после усвајања Плана одбране Републике Србије?

– Након усвајања Плана одбране Републике Србије надлежна организацијска јединица Министарства одбране доставила је изводе из Плана државним органима, органима државне управе, органима аутономних покрајина, јединицама локалне самоуправе, посебним правним лицима, привредним друштвима и предузетницима од значаја за одбрану, а посебно великим техничким системима. У току је израда сопствених планова одбране субјеката планирања. У овој фази Инспекторат одбране надзире израду планова субјеката планирања, утврђује њихову усклађеност са прописима, налаже мере за отклањање пропуста и пружа адекватну стручну помоћ. Поред наведеног, надзире рад и поступање територијалних органа МО у вези са обавезама које имају према субјектима планирања припрема за одбрану и реализацији послова и задатака из функције војна, радна и материјална обавеза.

Q Како знате да су откљоњени евидентирани пројекти?

– Надзирани субјекти су у обавези да у утврђеном року поднесу извештај и доказе о реализацији наложених мера.

Врло ретко се деси да добијемо недовољно утемељене извештаје, јер се

то лако може проверити повратним инспекцијским надзорима, који управо и служе за утврђивање степена реализације наложених мера. Са праксом планирања и реализације повратних инспекцијских надзора отпочели смо 2014. године, што има позитиван ефекат на рад надзираних субјеката.

Интересантно је и веома важно истаћи да субјекти одбране које представљају други државни органи и системи од значаја за одбрану Републике Србије показују изузетно висок ниво одговорности по овом питању. Наравно, општа је оцена да команде и јединице Војске Србије предњаче у степену реализације наложених мера.

Иако је изменама и допунама Закона о Војсци из 2015. године регулисано да непоступање по налогу Инспектората одбране представља дисциплински преступ, то није кључни разлог позитивног односа припадника Војске Србије према захтевима и мерама Инспектората одбране. Напротив, убеђен сам да је између надзираних субјеката и инспекција успостављен крајње професионалан однос и да је присутно сазнање да је наш рад усмерен ка заједничком циљу.

Уколико током повратних инспекцијских надзора уочимо проблеме у квалитету реализације наложених мера, о томе извештавамо надлежна лица у систему одбране и захтевамо њихову хитну реализацију. У неоправданим случајевима неизвршења наложених мера захтевамо и адекватно санкционисање одговорних лица.

Q Ко контролише Инспекторат?

– Извештаје о реализацији инспекцијског надзора у различитим области

ма одбране Инспекторат одбране подноси председнику Републике Србије и министру одбране. Ти извештаји се достављају месечно и годишње, у зависности од врсте и броја реализованих инспекцијских надзора. Према томе, највиши органи командовања и руковођења системом одбране процењују и рад Инспектората одбране.

Q Да ли сте икада иррелигиозни? Јесте ли успели да сачувате независност у раду?

– Од првог дана ступања на ову дужност имао сам максималну и законом утврђену самосталност у раду и подршку најодговорнијих лица у систему одбране.

Никада, ни на мене као директора, нити на инспекторе из састава Инспектората одбране, нико није вршио било какав утицај на извођење закључака о затеченом стању током инспекцијских надзора.

У овом послу смо и међусобно независни и свако има право да изнесе свој став из делокруга његових надлежности и овлашћења. Управо зато је могуће да инспектор, као појединац, уколико се не слаже са осталим члановима инспекције, издвоји своје мишљење. На срећу, што показује висок ниво сагласности око кључних питања утврђеног стања и израде записника, на месту директора Инспектората одбране ја нисам имао такав случај. Наравно, било је парцијалних покушаја да се одређене уочене слабости оправдају, а у малом броју случајева и оспори наш налаз. О томе колико професионално обављамо посао најбоље говори податак да смо имали занемарљиво мали број притужби на записнике, а ниједну на рад и понашање инспектора током инспекцијског надзора.

Q Господине генерале, дозволиће на крају једно лично питање. Да ли ћете учествовати и ове године на Београдском полумаратону?

– Свакако! Интезивно тренирам и припремам се за учешће на полумаратонској трци. Ове године ми је циљ да поправим прошлогодишњи резултат, са којим сам иначе био презадовољан. Надам се да ћу и ове године трчати у друштву државног секретара Зорана Ђорђевића. Дакле, важно је учествовати, јер здраво тело даје здрав дух. Видимо се на стази! ■

Мирјана КРСТОВИЋ
Сниммо Јово МАМУЛА